

Οργανωτικός δυϊσμός, δραστήρια μειοψηφία και η συζήτηση μεταξύ «κόμματος» και «μαζικού κινήματος»

Αναρχική Ομοσπονδία Ρίο ντε Τζανέιρο - FARJ (Βραζιλία)

Ο όρος “οργανωτικός δυϊσμός”, όπως χρησιμοποιείται στα αγγλικά, χρησιμεύει για να εξηγήσει την έννοια της οργάνωσης που προωθούμε, ή ό,τι έχει κλασικά αποκληθεί συζήτηση μεταξύ του “κόμματος και του μαζικού κινήματος”. Εν ολίγοις, η ειδική (especificista) παράδοσή μας έχει τις ρίζες της στον (Μιχαήλ) Μπακούνιν, τον (Ερρίκο) Μαλατέστα, την Dielo Truda (Εργατική Υπόθεση), την Federaci3n Anarquista Uruguaya (FAU - Αναρχική Ομοσπονδία Ουρουγουάης) και άλλους αγωνιστές / οργανώσεις που έχουν υπερασπιστεί αυτή τη διάκριση μεταξύ των επιπέδων της οργάνωσης.

Δηλαδή, α) ένα ευρύ επίπεδο που ονομάζουμε “κοινωνικό επίπεδο”, το οποίο απαρτίζεται από τα λαϊκά κινήματα, και β) αυτό που εμείς αποκαλούμε “πολιτικό επίπεδο”, που αποτελείται από αναρχικούς αγωνιστές που βρίσκονται συσπειρωμένοι γύρω από μια καθορισμένη πολιτική και ιδεολογική βάση.

Το μοντέλο αυτό βασίζεται σε ορισμένες θέσεις: ότι τα λαϊκά κινήματα δεν γίνεται να περιοριστούν σε ένα καθορισμένο ιδεολογικό στρατόπεδο -και, από αυτή την άποψη, εμείς οι ίδιοι διαφοροποιούμαστε από τους αναρχοσυνδικαλιστές, για παράδειγμα- γιατί θα πρέπει να οργανωθούν γύρω από τις ανάγκες (γη, στέγη, θέσεις εργασίας, κ.λπ.), ομαδοποιώντας μεγάλα τμήματα του λαού. Αυτό είναι το κοινωνικό επίπεδο ή το μαζικό κίνημα, όπως έχει χαρακτηριστεί ιστορικά. Το μοντέλο αυτό περιέχει και υποστηρίζει, επίσης, ότι, για να εργαστούμε σε κινήματα, δεν είναι αρκετό να διαλυθούμε -είτε να εισέλθουμε- σε αυτά, ακόμη και αν αναγνωρίζουμε τους εαυτούς μας ως αναρχικούς. Είναι απαραίτητο το ότι θα πρέπει (τα κινήματα αυτά) να οργανωθούν, αποτελώντας μια σημαντική κοινωνική δύναμη που θα διευκολύνει την προώθηση του προγράμματός μας, αλλά και να οργανώσουν την άμυνά τους ενάντια στις επιθέσεις των αντιπάλων που έχουν άλλα προγράμματα.

Ωστόσο, πρέπει να έχουμε κατά νου ότι δεν προωθούμε τη συμμετοχή στο ένα ή το άλλο επίπεδο, μιας και οι αναρχικοί είναι, επίσης, εργαζόμενοι, είναι μέρος αυτής της μεγάλης ομάδας που ονομάζουμε εκμεταλλευόμενες τάξεις και, ως εκ τούτου, οι ίδιοι οργανώνονται, ως τάξη, στα κοινωνικά κινήματα. Ακόμα και έτσι, καθώς το επίπεδο οργάνωσης έχει τα όριά του, οι αναρχικοί οργανώνονται οι ίδιοι και σε πολιτικό επίπεδο, ως αναρχικοί, ως έναν τρόπο για να εκφράσουν την ειδική εργασία και τις ιδέες τους.

Αυτό που ονομάζεται ειδική αναρχική οργάνωση δεν είναι κάτι νέο στο αναρχικό κίνημα. Οι ρίζες του βρίσκονται στη μαχητικότητα του Μιχαήλ Μπακούνιν στην Πρώτη Διεθνή, με το σχηματισμό της Συμμαχίας για τη Σοσιαλιστική Δημοκρατία, το 1868. Ο Ερρίκο Μαλατέστα, ανέπτυξε περαιτέρω τις θέσεις του Μπακούνιν για την δραστήρια μειοψηφία, ενώ απέπτυξε επίσης και κάτι παρόμοιο. Όπως, κατά τον ίδιο τρόπο, έκανε και η ομάδα των εξόριστων Ρώσων Dielo Truda και η FAU, μεταξύ τόσων άλλων. Αυτή η συγκεκριμένη ομάδα αντιεξουσιαστών επαναστατών βασίζεται σε κοινές θέσεις (στόχους), στρατηγικές και τακτικές. Δηλαδή, η ειδική αναρχική οργάνωση δεν είναι μια πρόσφατη “εφεύρεση”, αλλά έχει τροχιά προς την ενοποίηση του ίδιου του αναρχισμού ως επαναστατικού εργαλείου, ανιχνεύοντας τον εαυτό του στις δραστηριότητες του Μπακούνιν.

Στην ιστορική ανάπτυξη και εξέλιξη του αναρχικού κινήματος, η θέση αυτή παραμελήθηκε σε διάφορες χώρες προς όφελος της θέσης που έλεγε ότι “ο συνδικαλισμός” (δηλαδή αυτή η συσσώρευση κοινωνικών κινημάτων) ήταν αρκετός. Όχι για μας. Πιστεύουμε ότι η υποχρέωση της ειδικής αναρχικής οργάνωσης, αυτή που ο Μαλατέστα ονόμασε αναρχικό “κόμμα”, είναι να συναθροίσει τη δύναμη των αναρχικών γύρω από μια κοινή πρόταση και για την τόνωση των κοινωνικών κινημάτων που προχωρούν όλο και περισσότερο πέρα από τα αιτήματά τους, να είναι σε θέση να δημιουργήσουν τη βάση για τον επαναστατικό μετασχηματισμό.

Είναι σημαντικό να τονίσουμε ότι ο οργανωτικός δυϊσμός δεν προϋποθέτει μια σχέση υποταγής ή ιεράρχησης μεταξύ των δύο περιπτώσεων που αναφέρθηκαν. Η κατανόησή μας για τον αναρχισμό η ειδική αναρχική οργάνωση και τα κοινωνικά κινήματα είναι κολακευτική. Η σχέση της ειδικής αναρχικής οργάνωσης προϋποθέτει ηθικές και οριζόντιες σχέσεις, οι οποίες συνεπάγονται την απουσία σχέσεων ιεραρχίας ή κυριαρχίας πάνω στις περιπτώσεις συμμετοχής.

Ο ρόλος της ειδικής αναρχικής οργάνωσης είναι να δράσει ως καταλύτης στους κοινωνικούς αγώνες. Δεν πιστεύουμε ότι οι πολιτικές οργανώσεις πρέπει να καθοδηγούν ή να κατευθύνουν τους αγώνες, όπως λέει ο μαρξισμός-λενινισμός. Η αντίληψη του Μπακούνιν περί των ενεργών μειοψηφιών είναι πολύ χρήσιμη για εμάς σε αυτό το θέμα. Η δραστήρια μειοψηφία δεν επιβάλλει, δεν κυριαρχεί, δεν δημιουργεί ιεραρχικές σχέσεις ή έλεγχο μέσα στα κοινωνικά κινήματα.

Ο ρόλος της ειδικής αναρχικής οργάνωσης των κοινωνικών κινημάτων δεν είναι, επίσης, να ομαδοποιήσει τους πάντες στις θέσεις των κινημάτων που ενώνει,

αλλά να εξαπλώσει και να επηρεάσει τα κινήματα με ελευθεριακές πρακτικές (άμεση δράση, αυτονομία, αυτοδιαχείριση κ.λπ.) και χωρίς “δογματισμούς”. Αυτό συνεπάγεται τεράστια ευθύνη και προϋποθέτει μια ηθική σχέση με αυτά τα κινήματα. Αυτό μας οδηγεί στον αναπόφευκτο ρόλο της συμβολής στην καταπολέμηση κάθε είδους τιθάσευσης των κοινωνικών κινήματων, την καταπολέμηση της γραφειοκρατίας, την τόνωση της εσωτερικής οργάνωσης των κινήματων και την εξασφάλιση ότι αυτά τα κινήματα στέκονται πάντα στα δικά τους πόδια.

Όπως το έχουμε θέσει στο πρόγραμμά μας: “η κοινωνική εργασία είναι η δραστηριότητα που μια αναρχική οργάνωση πραγματοποιεί μέσα στην ταξική πάλη, καθιστώντας τον αναρχισμό να αλληλεπιδρά με τις εκμεταλλευόμενες τάξεις”. Η κοινωνική παρέμβαση είναι “η διαδικασία επηρεασμού των κοινωνικών κινήματων από την αναρχική πρακτική. Έτσι, η αναρχική οργάνωση κάνει κοινωνική εργασία όταν δημιουργεί ή αναπτύσσει την εργασία με τα κοινωνικά κινήματα και επιχειρεί την κοινωνική παρέμβαση, όταν καταφέρνει να επηρεάσει αυτά τα κοινωνικά κινήματα με αναρχικές πρακτικές”.

Ας δούμε πώς μπορούμε να το εξηγήσουμε καλύτερα αυτό σε πρακτικό επίπεδο. Για εμάς, το πιο σημαντικό έργο της αναρχικής οργάνωσης είναι να λειτουργήσει ως κινητήρια δύναμη / εργαλείο των αγώνων των κοινωνικών κινήματων, συνδικαλιστικών ενώσεων κ.λπ. και με αυτή την έννοια, έχουμε πάντα ως στόχο να δημιουργήσουμε κινήματα ή να συμμετέχουμε σε κινήματα που υπάρχουν ήδη.

Λοιπόν, μπορούμε να πούμε ότι επιτελούμε κοινωνικό έργο, όταν συμμετέχουμε ή δημιουργούμε κινήματα ακόμα και όταν αυτά δεν λειτουργούν με τη στρατηγική που υπερασπιζόμαστε. Όταν μπαίνουμε σε ένα κίνημα όπως αυτό των αστέγων, για παράδειγμα, και αναπτύσσουμε μια πρακτική, χωρίς να κατορθώσουμε να συνάψουμε ένα σωστό σχέδιο που αποτελεί πρακτική εφαρμογή του προγράμματός μας, επιτελούμε κοινωνική εργασία. Η κοινωνική εργασία, ως εκ τούτου, συνίσταται στο να συμμετέχουμε σε ένα κίνημα, χωρίς όμως να κατορθώσουμε να επιβάλουμε το πρόγραμμά μας, ή να πούμε ποιο είναι το ορθό και ποιο όχι. Σε γενικές γραμμές, τα πρώτα βήματα μιας αναρχικής οργάνωσης είναι πάντα αυτά της κοινωνικής εργασίας, αλλά είναι απαραίτητο να επιζητήσουμε την κοινωνική παρέμβαση, σύμφωνα με την εκάστοτε παρούσα κατάσταση.

Σε συμφωνία με τον ορισμό που προαναφέρθηκε, η κοινωνική παρέμβαση συμβαίνει όταν, ξεκινώντας με το κοινωνικό της έργο, η αναρχική οργάνωση

καταφέρνει να κάνει τη στρατηγική της λειτουργία πράξη στα λαϊκά κινήματα. Στην πραγματικότητα, για εμάς δεν αρκεί απλώς να είμαστε μέσα στα κοινωνικά κινήματα, αλλά είναι απαραίτητο να είμαστε εκεί με ένα πρόγραμμα και έναν αγώνα έτσι ώστε να υλοποιείται όσο το δυνατόν στην πράξη.

Στο πρόγραμμά μας προτείνουμε μια αποφασιστική στρατηγική για τα κινήματα: εν ολίγοις, πλατιά κινήματα χωρίς θρησκευτικά ή ιδεολογικά κριτήρια ως βάση ενοποίησης. Τα κινήματα αυτά να έχουν ταξικά χαρακτηριστικά, δηλαδή, κινήματα που να έχουν σφυρηλατηθεί από τους αγώνες των εκμεταλλευόμενων τάξεων. Η μαχητικότητά τους πρέπει να έχει στόχο κατακτήσεις μέσω των αγώνων και όχι μέσα από ταξική συνεργασία ή κυβερνητικές συμφωνίες. Να χαρακτηρίζονται από αυτονομία σε σχέση με άτομα, οργανώσεις και θεσμούς, όπως αυταρχικά κόμματα, το κράτος κ.λπ. Να προωθούν την άμεση δράση ως μια μορφή εγγύησης ταξικών κατακτήσεων με τους αγώνες της ίδιας της τάξης, χωρίς να συμμετέχουν στις λειτουργίες της αστικής δημοκρατίας. Να λαμβάνουν τις αποφάσεις τους μέσω της άμεσης δημοκρατίας, δηλαδή, κινήματα που οργανώνονται οριζόντια, με τις αποφάσεις να παίρνονται από όλους όσους εμπλέκονται στη διαδικασία του αγώνα, χωρίς ηγεσίες αποξενωμένες από τη βάση και υπέρ της αυτοδιεύθυνσης και του φεντεραλισμού. Τέλος, μια μακροπρόθεσμη προοπτική που να σταθεί ικανή να εξωθήσει στον αγώνα για κατακτήσεις σε καθημερινή βάση και να ωθεί τους αγώνες με βάση έναν σοσιαλιστικό και επαναστατικό στόχο.

Με λίγα λόγια, όσο περισσότερο θα καταφέρουμε να προωθήσουμε αυτή τη στρατηγική στο εσωτερικό των κινήματων και όσο περισσότερο λειτουργούμε με αυτόν τον τρόπο, τόσο μεγαλύτερη κοινωνική ενσωμάτωση θα έχουμε.

Ως εκ τούτου, μια εύκολη διάκριση είναι: η κοινωνική εργασία είναι η συμμετοχή και η κοινωνική ενσωμάτωση είναι να καταφέρουμε να υλοποιήσουμε ένα πρόγραμμα. Η εργασία αυτή πρέπει να είναι πάντα η αρχή και η κοινωνική ένταξη, ο επιθυμητός στόχος στα κινήματα.

Δίνουμε έμφαση στα κοινωνικά κινήματα, γιατί εκεί η κοινωνική εργασία δεν γίνεται τυχαία και, ακόμη λιγότερο, δεν μπορούμε να θεωρούμε κάθε πράξη εξέγερση, ωστόσο θα είναι αξιοθαύμαστο όταν στρέφεται ενάντια στους καταπιεστές, ως κοινωνική εργασία. Πρώτον, υπάρχει το ζήτημα του τεραίν. Ποιο είναι το τεραίν της ταξικής πάλης και των δυνατοτήτων που προσφέρονται για τη λαϊκή οργάνωση; Αν θεωρήσουμε την ομάδα των εκμεταλλευόμενων τάξεων ως πρωταγωνιστή της επανάστασης, δεν υπάρχει τίποτα πιο προφανές από το να

εργαστούμε με κινήματα που αποτελούνται από εκείνους που καταπιέζονται από τον καπιταλισμό.

Αυτές οι κινήσεις είτε υπάρχουν ήδη είτε θα πρέπει να δημιουργηθούν - αυτό το συγκεκριμένο καθήκον μπορεί να προέλθει από την ειδική αναρχική οργάνωση ή όχι. Η κοινωνική εργασία απαιτεί μια ορισμένη συστηματικότητα. Δηλαδή, πρέπει να γίνεται σε τακτική βάση και να αναπτυχθεί σε περισσότερο ή λιγότερο ισχυρές βάσεις και να έχουν, ή να προτίθενται να αποκτήσουν, τον προαναφερθέντα ταξικό χαρακτήρα. Είναι απαραίτητο να προβληματιστούν σχετικά με τους στόχους, υπό την απειλή της πτώσης στον ακτιβισμό για χάρη του ακτιβισμού ή στη σπατάλη ενέργειας, που είναι αναγκαία για την προώθηση των αγώνων.

Πρέπει να τονίσουμε ότι η κοινωνική εργασία απαιτεί πολλή υπομονή και επιμονή. Ως εκ τούτου, μια ορισμένη θέση είναι απαραίτητη. Κάτι που η FAU ονομάζει *estilo militante* (μαχητικό στυλ), έναν όρο που είναι απολύτως επαρκής για εμάς και είναι κάτι για το οποίο έχουμε αρχίσει να προβληματιζόμαστε πιο πρόσφατα. Δεν υπάρχει μαχητικότητα η οποία να δίνει αποτελέσματα όταν υπάρχει σημαντική ασυμφωνία μεταξύ των θέσεων των αγωνιστών. Ούτε θέλουμε ο καθένας να ενεργεί και να συμπεριφέρεται με ομοιογενή τρόπο ή να γίνεται τροχοπέδη σε βάρος της συλλογικότητας. Υπάρχουν διάφορες προσωπικότητες και ιδιοσυγκρασίες στο εσωτερικό της οργάνωσης.

Αυτό που πιστεύουμε είναι ότι πρέπει να έχουμε συγκεκριμένες παραμέτρους της κοινωνικής εργασίας που πρέπει να εφαρμοστεί στο εσωτερικό της ειδικής αναρχικής οργάνωσης. Στη Διακήρυξη Αρχών μας ορίζεται ήδη η ραχοκοκαλλιά της οργάνωσής μας, αλλά η καθημερινή εμπειρία της κοινωνικής εργασίας προϋποθέτει προβλήματα που δεν θα επιλυθούν μόνο από αφαιρέσεις. Γι' αυτό είναι απαραίτητο ο αγωνιστής να μην είναι ένα εξωτικό ή εξωγενές "ξένο σώμα" για τις κινήσεις στις οποίες προτίθεται ή ήδη συμμετέχει. Είναι απαραίτητο να γνωρίζουμε πώς να ακούμε, πώς να αφουγκραζόμαστε. Είναι απαραίτητο να είμαστε υπομονετικοί και, πάνω απ' όλα, να είμαστε πολύ αυθεντικοί και ειλικρινείς στο έργο που πρέπει να υλοποιηθεί. Για να δώσουμε κύρος στις αξίες που υπερασπιζόμαστε, δεν καταφεύγουμε στην πολυλογία ή την καθαρή κατήχηση, αλλά περπατάμε από κοινού ώμο με ώμο, με τη συναδελφικότητα και την αλληλεγγύη του αγώνα που εκτυλίσσεται στην καθημερινή εμπειρία της κοινωνικής εργασίας. Δεν είναι δυνατόν να αναπτυχθεί η κοινωνική μας εργασία, αν το μόνο που καταφέρνουμε είναι να αλληλεπιδρούμε, να συνομιλούμε και να κοινωνικοποιούμε τον "επαναστάτη" εαυτό μας.

Προφανώς, ο αγωνιστής δεν συνδυάζει όλες τις ιδιότητες που περιμένουμε, αλλά είναι από εκείνες τις συλλογικές σκέψεις τον τόνο των οποίων οξύνουμε.

Όσο περισσότερο υπάρχει αυτή η μαχητική θέση τόσο μεγαλύτερη είναι η πιθανότητα της ύπαρξης κοινωνικής ένταξης. Δεν πρόκειται για την ιδεολογικοποίηση των κινημάτων ούτε μετατρέποντας τα κοινωνικά σε αναρχικά κινήματα, αλλά για να κάνουμε όλα αυτά που απαιτούνται έτσι ώστε να καταφέρουμε να βαδίσουμε όσο το δυνατόν προς τους επαναστατικούς ορίζοντες.

**Αυτό το κείμενο είναι απόσπασμα συνέντευξης με την (Federação Anarquista do Rio de Janeiro (FARJ - Αναρχική Ομοσπονδία του Ρίο ντε Τζανέιρο) - μια αναρχική πολιτική οργάνωση από την πόλη του Ρίο ντε Τζανέιρο της Βραζιλίας- που πραγματοποιήθηκε από την Zabalaza Anarchist Commounist Front (ZACF - από τ Νότια Αφρική) μεταξύ Αυγούστου και Οκτωβρίου 2010 . Την πλήρη συνέντευξη μπορείτε να τη διαβάσετε εδώ: <http://www.anarkismo.net/article/19343> Ελληνική μετάφραση: Ούτε Θεός-Ούτε Αφέντης, Μελβούρνη, Δεκέμβρης 2015.*